HALI YA UTOAJI WA HUDUMA ZA TIBA ASILI NCHINI

DR. PAULO P. MHAME,
Mkurugenzi Msaidizi,
Sehemu ya Tiba Asili na Tiba Mbadala,
Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto
SLP 743,
DODOMA; TANZANIA
Cell: +255-755-882078
E-mail: pmhame@yahoo.com; pmhame@moh.go.tz

NDANI AU NJE YA BOKSI

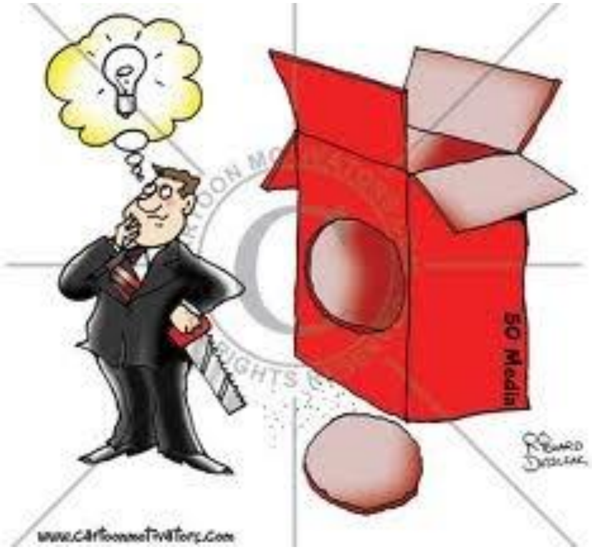

TUNAHITAJI KUFUKIRI TUKIWA NDANI NA NJE YA BOKSI KWA LENGO KUBORESHA HUDUMA ZA AFYA

KUKUBALIWA KWA HUDUMA ZA TIBA ASILI

- Tanzania ni nchi ya ukubwa wa eneo la kilometa za mraba **945,087** yenye watu **56,000,000;**
- **ina** rasilimali dawa nyingi ikijumuishwa mitidawa, wanyama, madini na rasilimali za kwenye maji ikiwa pamoja na bahari;
- Tanzania ina mitidawa Zaidi **12,000**
- Tanzania inakadiriwa kuwa na watoa huduma za tiba asili 75,000 wanaotumia mitidawa katika utoaji wa huduma.
- Sera ya Taifa ya Afya, Sheria Na. 23 ya mwaka 2002 zinaitambua huduma za tiba asili kama mojawapo ya huduma rasmi za afya nchini; Kanuni, miongozo na taratibu pia zipo.

UMUHIMU WA TIBA ASILI
Huduma za Kinga

HUDUMA ZA TIBA

Mifano michache ya dawa za kisasa ambazo zimetoka tiba asili

- ❖ **Morphine - 1805**
- ❖ **Quinine - 1820**
- ❖ **Digitoxin - 1841**
- ❖ **Cocaine - 1860**
- ❖ **Salicylic acid - 1875**

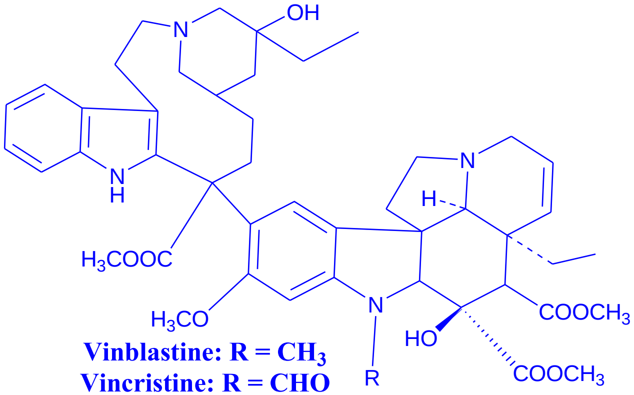

Vinblastine: R = CH_3
Vincristine: R = CHO
(Anticancer)

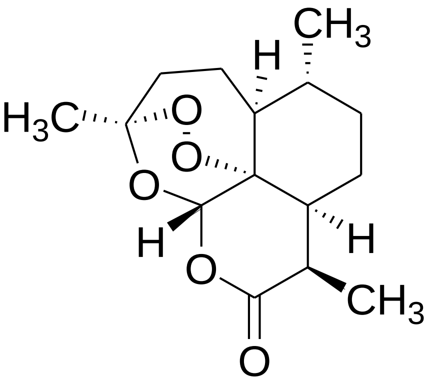

Artemisinin (antimalarial)

MABADILIKO KATIKA HUDUMA ZA TIBA ASILI

"The Medical Practitioners and Dentists Ordinance, which was constituted before Tanzania's independence and is still in operation, holds exemplary status for traditional health practitioners. Chapter 92.20 (72) states the following:

- *Nothing contained in this ordinance shall be construed to prohibit or prevent the practice of systems of therapeutics according to* ***native methods*** *by persons recognized by the* ***community to which they belong to be duly trained in such practice.***
- *Provided that nothing in this section shall be construed to authorize any person to practise* ***native systems of therapeutics except amongst the community to which he belongs****, or the performance of an act on the part of any persons practising any such system which is dangerous to life. "*

"In 1939 Lord Hailey published a book titled '**African Survey**', page 1198 chapter XVII section IX Health-**Native Medicine**, which stated that '*Not all those who practice native medicines in Africa can be dismissed as witch doctors; many are much respected, and it is indeed possible that a study of herbs used by some of them might add to the list of remedies, such as Quinine, which the pharmacopoeia owes to primitive medicinal practices*' (National Archives of Tanzania, Copy of original in 20627 P.1B, NO 47119/2/39-Colonial Office Downing Street 17/03/1939)"

MAHUSIANO YA KIUTENDAJI

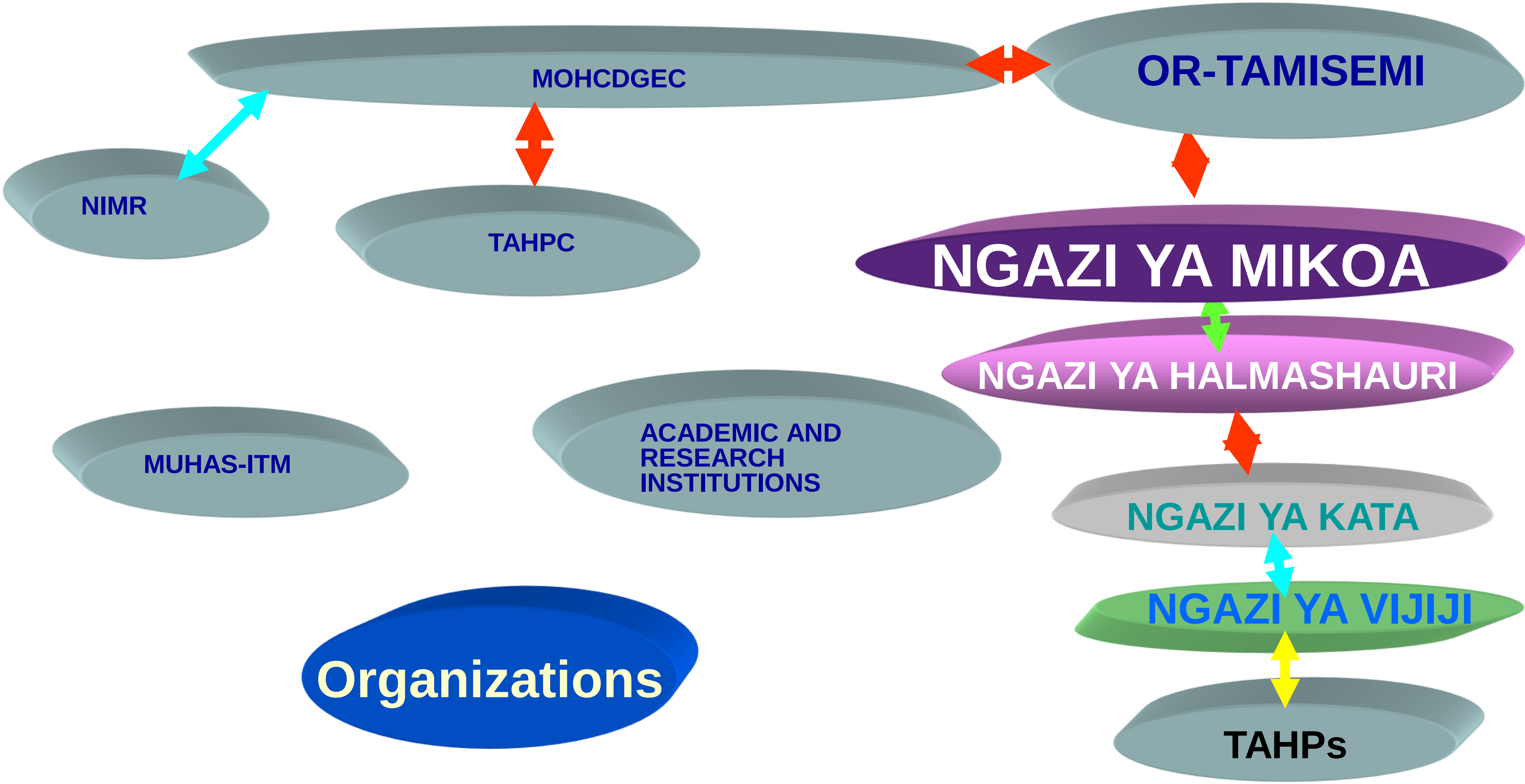

MAJUKUMU YA WIZARA KATIKA KUENDELEZA HUDUMA ZA TIBA ASILI

- Uhamasishaji wa huduma za Tiba Asili kupitia Sera; Sheria ya Tiba Asili na Tiba Mbadala, Na. 23 ya mwaka 2002 na uundwaji wa Baraza la Tiba Asili na Tiba Mbadala (TAHPC)
- Kanuni, miongozo na taratibu za kuwezesha utekelezaji wa Sera na Sheria ya Tiba Asili na Tiba Mbadala.
- Kuanzisha uratibu wa huduma za tiba asili na tiba mbadala katika ngazi ya mkoa na halmashauri
- Kusajili watoa huduma, kuorodhesha wasaidizi, kusajili vituo na dawa za asili.

MAJUKUMU YA MIKOA NA HALMASHAURI

- Waratibu wa huduma za tiba asili na tiba mbadala katika ngazi za mikoa na halmashauri wameteuliwa.
- Mratibu wa Mkoa kusimamia na kufanya ufuatiliaji wa huduma za tiba asili katika ngazi za halmashauri
- Mratibu wa tiba asili na tiba mbadala ana majukumu yafuatayo:
  - Kuwahamasisha watoa huduma za tiba asili na tiba mbadala
  - Kuwasajili watoa huduma, kuorodhesha wasaidizi,
  - Kusajili vituo vya kutolea huduma, na dawa;
  - kutoa elimu au mafunzo kwa watoa huduma za tiba asili na tiba mbadala kuhusu mambo ya kuboresha huduma za tiba asili na tiba mbadala
  - Kuhamasha jamii kuhusu tiba asili na tiba mbadala

USHIRIKIANO

- Kupitia ushirikiano wa pamoja baina ya Wizara (Afya na OR-TAMISEMI), MIKOA na HALMASHAURI jumla ya watoa huduma, **19,141 wamesajiliwa, vituo 221 vimesajiliwa na daw za asili 13 zimesajiliwa**

  dawa 8 zimesajiliwa na –TFDA

  dawa 5 zimesajiliwa na --TAHPC

- Mwito:
  - Watoa huduma za tiba za kisasa washirikiane na watoa huduma wa tiba asili na tiba mbadala kwa lengo la kuboresha huduma za tiba asili na tiba mbadala
  - Kupitia ushirikiano inawezekana kutambua huduma zinazozingatia usalama na ufanisi wa huduma za tiba asili na tiba mbadala.

TIBA ASILI KIVIWANDA

Mifano michache ya dawa za kisasa ambazo zimetoka tiba asili

- ❖ **Morphine - 1805**
- ❖ **Quinine - 1820**
- ❖ **Digitoxin - 1841**
- ❖ **Cocaine - 1860**
- ❖ **Salicylic acid - 1875**

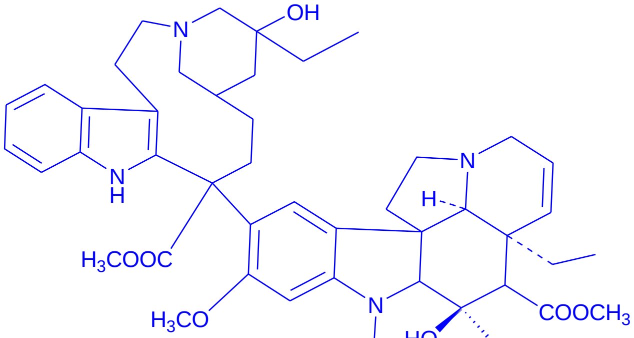

Vinblastine: R = CH_3
Vincristine: R = CHO
(Anticancer)

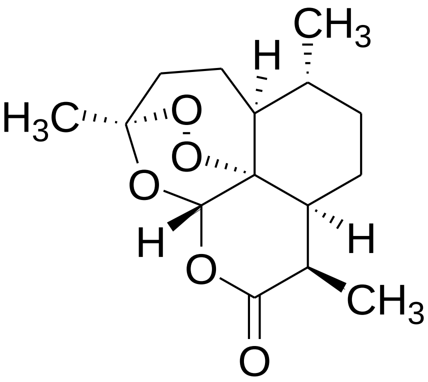

Artemisinin (antimalarial)

VIWANDA

UANZISHWAJI WA VIWANDA VYA DAWA ZA ASILI

- Uzalishaji wa dawa za asili umeanza sanjari na huduma za tiba asili.
- Tanzania yenye watoa huduma wa tiba asili Zaidi ya **75,000** na kila mtoa huduma ni mzalishaji wa dawa za asili kwa wateja wake.

Viwanda na idadi ya wafanyakazi

Aina ya Kiwanda	Wafanyakazi
Kiwanda kidogo sana	1-4
Kiwanda kidogo	5-19
Kiwanda cha kati	20-99
Kiwanda kikubwa	Zaidi ya 100

DAWA ZA ASILI NA UCHUMI

- Kutokana na makadirio ya WHO, mahitaji ya dawa za asili zitokanazo na mitidawa kwa mwaka 2012 zilikuwa na thamani ya takriban **Dola za Marekani bilioni 80 na inakadiriwa kuwa itafikia Dola za Marekani trilioni 5 ifikapo mwaka 2050**.
- Kuna fursa ya kuendelea katika sekta hii kutokana na ukweli kuwa huduma hii bado haija ratibiwa vizuri.
- **China** na **India ni nchi mbili mahsusi katika kuuza nje ya nchi zao dawa za asili ambapo kwa sasa** mauzo yao ni takriban **asilimia 35** ya biashara ya dawa za asili duniani.

CHANGAMOTO

- Ukosefu wa **taarifa** za kiutafiti kuhusu tiba asili ya Kitanzania na umuhimu wake na kusababisha:
  - Uelewa mdogo kuhusu tiba asili kwa **madaktari, wafamasia** na **wauguzi** na hivyo kutokuwa na uhusiano mzuri baina ya wataalam wa tiba ya kisasa na tiba asili
  - Uelewa mdogo wa **watafiti** katika kufanya utafiti wa tiba asili
  - Ukosefu wa nyaraka/vitabu vya mafunzo kwa huduma za tiba asili

NINI KLIFANYIKE

- Wakati Wizara ikijitahidi kutengeneza **Sera nzuri** na **Sheria**, Taasisi za Utafiti zinatakiwa kujihusisha kufanya **utafiti** wa huduma za tiba asili na dawa za asili.

- Mikoa na halmashauri iendelee kuwahamasisha watoa huduma wa tiba asili na tiba mbadala **kujisajili wao wenyewe, kuorodhesha wasaidizi wao, vituo** na **dawa za asili**, vilevile kuhamasisha **kilimo bora cha mitidawa na uvunaji endelevu wa mitidawa**; na
- uzalishaji, ufungaji sahihi katika vifungashio na uwekaji wa lebo za maelezo ya utumiaji wa **dawa za asili**

HITIMISHO

- Hakuna shaka juu ya matumizi ya huduma za tiba asili, na kuijumuisha katika huduma za tiba ya kisasa.
- Inatokea, na ni kitu cha uhalisia katika siku hizi, kwa sababu nyingi, lakini, kimsingi ni kwa sababu tunaiamini, ni mfumo wetu wa huduma za afya, ni **mila, desturi** na **utamaduni wetu**.
- Ni mfumo ambao **watu wanaimani** nao.
- Kwa kuwa mfumo huu wa tiba unahusisha mila, desturi na utamaduni wetu, ni jukumu letu kutafuta njia ya kupunguza madhara ya huduma ya tiba asili na tiba mbadala kupitia **mafunzo, utafiti** na **uzalishaji bora wa dawa za asili**.
- Ni jukumu letu kama mameneja na watu wenye elimu kuhusu huduma za afya katika Taifa lenye **watu 56,000,000** kuchukua hatua za kuboresha huduma za tiba asili.

HITIMISHO……

- Ni hitimishe kwa kusema, tiba asili ni huduma iliyorasimishwa na ambayo inatoa huduma kwa kuzingatia mila, desturi na utamaduni, na ni dhahiri kuwa huduma za tiba asili zina lengo moja linalozingatiwa na huduma za tiba ya kisasa ambalo ***"kuboresha huduma za afya za Watanzania ambayo ni sehemu ya lengo la Sera ya Taifa Afya".***

BAADHI YA RASILIMALI ITUMIKAYO NCHINI

TUTIMIZE WAJIBU WETU

THANKS

AHSANTENI SANA